

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ (1834-1918)

Μ. Γ. Βαρβούνης

Τα θασιακά έγγραφα που δημοσιεύονται και σχολιάζονται στη συνέχεια καλύπτουν το χρονικό διάστημα 1834-1918¹ και ανήκουν, κατά βάσιν, σε ένα οικογενειακό αρχείο, προερχόμενα από το χωριό Καλλιράχη. Έρχονται δε να προστεθούν στα πολλά μέχρι σήμερα γνωστά και δημοσιευμένα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου², ως μικρή συμβολή στην αποκάλυψη και δημοσίευση των πηγών της θασιακής τοπικής ιστορίας και λαογραφίας.

Η κατανομή των εγγράφων κατά χρόνο έχει ως εξής: 1834 (αρ. 1), 1836 (αρ. 2), 1841 (αρ. 3), 1843 (αρ. 4), 1847 (αρ. 5), 1861 (αρ. 6), 1862 (αρ. 7), 1872 (αρ. 8, 9), 1876 (αρ. 10), 1887 (αρ. 11, 12), 1895 (αρ. 13), 1903 (αρ. 14, 15, 16), 1911 (αρ. 17 ;, 18), 1913 (19), 1918 (αρ. 20). Όσον δε αφορά την προέλευσή τους φαίνεται ότι συναποτελούν το ιδιωτικό αρχείο της οικογένειας του Γεωργίου Δημητρίου και των απογόνων του, όπου αποτυπώνονται οι οικονομικές ενασχολήσεις και η καθημερινή ζωή των μελών της οικογένειας, σε βάθος χρόνου και σε πλήθος αντικειμένων και απασχολήσεων. Συνοπτικά, η δραστηριότητα αυτή μπορεί να σκιαγραφηθεί ως εξής:

1. Οι μεταγραφές των εγγράφων, των οποίων τα πρωτότυπα λανθάνουν, γι' αυτό και δεν παρατίθενται πληροφορίες για το χαρτί, τις διαστάσεις τους κ.λπ., προέρχονται απ' το χφ. του ΚΑ, χφ. 1806, σ. 305-358 (Νικ. Αργυρίου, Καλλιράχη Θάσου, 1955), μου παραχωρήθηκαν δε από τον αείμνηστο ακαδημαϊκό Κων. Ρωμαιο. Στο παράρτημα της ανά χείρας μελέτης δημοσιεύονται, με λίγα σχόλια, τα ίδια τα κείμενα αυτών των εγγράφων.

2. Βλ. σχετικά Κ. Χιόνης, «Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου των ετών 1731-1855», *Θασιακά* 1 (1984), σ. 84-109. Ο ίδιος, «Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα της Θάσου», *Θασιακά* 2 (1985), σ. 136-184 και *Θασιακά* 3 (1986), σ. 116-173. *Θασιακά* 4 (1987), σ. 90-130. *Θασιακά* 5 (1988), σ. 102-133. Απ. Βακαλόπουλος, «Ανέκδοτα δικαιοπρακτικά έγγραφα των χρόνων της Τουρκοκρατίας», *Αρχείο Ιδιωτικού Δικαίου* 13 (1946), σ. 187-213 [= *Θασιακά* 4 (1987), σ. 153-179].

Το 1834 ο Αθανάσιος του Δημήτρη (Δημητρίου) πώλησε στον αδελφό του Γεώργιο ένα αμπέλι (αρ. 1). Ο Γεώργιος αγοράζει επίσης ένα πατητήρι, το 1841 (αρ. 3), ελαιόδενδρα το 1862 (αρ. 7) και ξεκαθαρίζει, ενόψει κληρονομιάς, τα ανήκοντα σε κάθε παιδί του, στα 1872 (αρ. 8). Ως νοικοκύρης του χωριού, ο Γεώργιος φαίνεται να έχει έρθει σε δεύτερο γάμο με την Αγκλαβίνα, στην οποία σύμφωνα με τα έθιμα του τόπου έδωσε «κοριτσιάτικο», ως προγαμιαία δωρεά³, αρκετά πλούσιο μάλιστα (αρ. 9), και έχει πέντε παιδιά, την Παγώνα, τον Παναγιώτη, τον Δημήτρη, τον Κωνσταντίνο και τον Μαργαρίτη (αρ. 8). Τα έγγραφα με αρ. 2, 4, 5, 6 ανήκουν στο αρχείο της δεύτερης αυτής γυναίκας του και ρυθμίζουν χρέη, αλλά και προικιά που πέρασαν στην Αγκλαβίνα από την Αννούδα του γέρο Διαματάρη, και τη μητέρα της Δροσινή, συναποτελώντας την οικογενειακή περιουσία. Μνημονεύεται ακόμη χρέος του Γεωργίου προς τον Αγαθάγγελο, μοναχό της μονής Ιβήρων του Αγίου Όρους⁴ (αρ. 10).

Το έγγραφο αρ. 11 (1887) αναφέρεται στην προίκια της Σαλονικιάς, γυναίκας του, εκ των γιών του Γεωργίου, Μαργαρίτη, ενώ το αρ. 12, αφορά αγορά του Παναγιώτη, άλλου γιού του Γεωργίου Δημητρίου. Με την οικογένεια συνδέεται, άγνωστο πώς, και ο Ιωάννης Δρακοντίου, χρεωστική απόδειξη του οποίου αποτελεί το έγγραφο με αρ. 13 (1895), αλλά και με τον οποίο συνδέονται τα έγγραφα με αρ. 15, 17, 18· τα δύο τελευταία μάλιστα αποτελούν κοινοτικές αποφάσεις και βρέθηκαν στο αρχείο προφανώς λόγω της έντονης ανάμειξης του Δρακοντίου στα κοινά. Τέλος, το έγγραφο αρ. 14 αποτελεί απόφαση του Μικτού Εκκλησιαστικού Δικαστηρίου⁵ για υπόθεση του Δημητρίου Γεωργίου (1903), το αρ. 16 χρεωστική απόδειξη του Κ. Θωμαΐδη, το

3. Έγγραφα για την ίδια μορφή γαμήλιας παροχής έχουν επίσης δημοσιεύσει η Σμ. Γιολδάση-Τσιρταβή, «Ανέκδοτο έγγραφο της Θάσου αναφερόμενο στο έθιμο του «κοριτσιάτικου», *Θασιακά* 1 (1984), σ. 37-39 και ο Κ. Χιόνης, «Ανέκδοτα έγγραφα της Θάσου αναφερόμενα στο έθιμο του «παλληκαριάτικου» και «κοριτσιάτικου», *Μακεδονικά* 14 (1974), σ. 139-150.

4. Για τις σχέσεις του νησιού με το Άγιο Όρος γενικότερα, και τη μονή Ιβήρων ειδικότερα, βλ. *Δημ. Στρατή*, *Το νησί της Θάσου και το Άγιον Όρος*, Καβάλα 1995, σ. 92-103, με αρχειακές, βιβλιογραφικές και επιγραφικές μαρτυρίες.

5. Για τη λειτουργία του θεσμού στη Θάσο βλ. Κ. Χιόνης, «Η απονομή της δικαιοσύνης στη Θάσο κατά την τουρκοκρατία», *Θασιακά* 6 (1989), σ. 203, όπου μνημονεύεται εκκλησιαστικό δικαστήριο σε κάθε χωριό, και Κ. Βαβούσκος, «Στοιχεία απονομής δικαιοσύνης εις την Θάσον κατά την Τουρκοκρατία», *Θασιακά* 9 (1994-95). Β' Συμπόσιο *Θασιακών Μελετών «Η Θάσος διά μέσου των αιώνων: Ιστορία - τέχνη - πολιτισμός»*, σ. 59-61. Πρβλ. *Λάζ. Κομετζόπουλος*, «Η απονομή της δικαιοσύνης στη Θάσο κατά τους χρόνους της εξέγερσης των κατοίκων της κατά της αιγυπτιακής (1894-1905)», *Θασιακά* 9 (1994-95), σ. 267-301.

αρ. 19 πωλητήριο του Χρήστου Πλασετώτη προς τον Θεόδωρο Καλαμίδα και το αρ. 20 απόδειξη χρέους του Θεοδώρου Καλαμίδα προς τον Κωνσταντίνο Μαυρουδή· οι τελευταίοι άγνωστο πώς συνδέονται με την οικογένεια, ίσως με σχέσεις αγχιστείας, αν και δεν αποκλείεται τα έγγραφα να βρέθηκαν στο αρχείο μας τυχαία, ή κατόπιν κάποιας οικονομικής συναλλαγής της οικογένειας Δημητρίου μ' αυτούς.

Υπάρχει λοιπόν κοινός συνεκτικός δεσμός στα έγγραφα μας, το ότι ανήκουν στην ίδια οικογένεια, την οικονομική και την κοινωνική κατάσταση της οποίας περιγράφουν⁶. Από την άποψη μάλιστα αυτή, στα έγγραφα μας περιγράφονται οι όροι ζωής μιας αρκετά εύπορης οικογένειας ενός χωριού της Θάσου, στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα, ώστε οι πληροφορίες τους να είναι ενδεικτικές και για την πορεία άλλων οικογενειών του νησιού, που έζησαν το ίδιο χρονικό διάστημα και υπό παρόμοιες συνθήκες: επενδύσεις σε αγορά γης, γεωργικές καλλιέργειες, χρέη, υποθήκες και χρεώσεις σε είδος, προικοδοτήσεις, κληρονομικές διαφορές των απογόνων που διεκδικούν τη μερίδα του λόντος από την πατρική περιουσία, φροντίδα για τις γεωργικές ασχολίες, μέριμνα για τη μεταθανάτια τύχη της περιουσίας.

Τα έγγραφα μας, όπως και όλα τα δικαιπρακτικά έγγραφα αυτής της περιόδου, περιέχουν πλήθος λαογραφικών πληροφοριών, που είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για την ιστορική μελέτη του παραδοσιακού πολιτισμού της Θάσου⁷. Παρακολουθούμε, για παράδειγμα, την ονοματοθετική πρακτική, καθώς ο Γεώργιος του ποτέ Δημήτρη γίνεται Γεώργιος Δημητρίου, και βαφτίζει τον γιο του Δημήτριο, απ' το όνομα του παππού του σύμφωνα με μια ονοματοδοτική πρακτική γνωστή από ολόκληρο σχεδόν τον ελληνικό πολιτισμικό χώρο, ο οποίος και παίρνει το όνομα Δημήτριος Γεωργίου, ενώ ο

6. Χρήση παρόμοιων οικογενειακών αρχείων παρατηρείται συχνά στη Θασιακή βιβλιογραφία, βλ. *N. Ρουδομέτωφ*, «Ανέκδοτα δικαιπρακτικά έγγραφα από το Σωτήρος της Θάσου. Το αρχείο της οικογένειας Παπαστυλιανού (1874-1918)», *Θασιακά* 9 (1994-95), σ. 431-455. Σημαντικά και τα έγγραφα που εκδίδει και σχολιάζει ο *Στ. Κεκριδής*, «Λαϊκές πρωτοβουλίες στη Θάσο κατά τον 19ο αι.», *Θασιακά* 9 (1994-95), σ. 237-247.

7. Για τον παραδοσιακό πολιτισμό του νησιού βλ., *δειγματοληπτικά*, *Σμ. Γιολδάση-Τσιριταβή*, «Θασιακά ήθη και έθιμα της πρωτοχρονιάς», *Θασιακά* 1 (1984), σ. 34-36. *Απ. Μανανούδα*, «Λαϊκό πανηγύρι στην Παναγία», *Θασιακά* 1 (1984), σ. 49-54. *Αθ. Σπαθοπούλου*, «Ο γάμος στο Θεολόγο Θάσου», *Θασιακά* 1 (1984), σ. 60-66. *Φ. Τριάρχη*, «Η γέννα στα παλιά χρόνια στη Θάσο και έθιμα γύρω απ' αυτήν», *Θασιακά* 7 (1990-91). *Α' Συμπόσιο Θασιακών Μελετών*, σ. 91-98. Επίσης *Κ. Τσιάτας*, «Δημοτικά τραγούδια Θεολόγο Θάσου», *Θασιακά* 2 (1985), σ. 59-64 και *Ελ. Κοικαλά - Ζαχαροπούλου*, «Δημοτικά τραγούδια της Θάσου», *Θασιακά* 2 (1985), σ. 86-88. *Μ. Γ. Βαροβούνης*, «Αναίμακτες προσφορές στην παραδοσιακή θρησκευτική συμπεριφορά των κατοίκων της Θάσου», *Θασιακά* 9 (1994-95), σ. 79-84, με βιβλιογραφία.

αδελφός του πατέρα του ονομάζεται, βεβαίως, Θεόδωρος Δημητρίου (αρ. 14). Βρισκόμαστε στο μέσον της διαδικασίας σχηματισμού των οικογενειακών ονομάτων, που σχηματοποιήθηκαν στα νεοελληνικά επώνυμα, ενώ μεγάλος είναι και ο πλούτος των βαπτιστικών ονομάτων που μνημονεύονται στα έγγραφα (Παγώνα, Φλωρού, Αγκλαβίνα, Μαργαρίτης, Σαλονικιά κ.λπ.). Το ίδιο μπορεί εξάλλου να παρατηρηθεί και για τα τοπωνύμια, που υπομνηματίζονται εκεί όπου συναντώνται, και η αναφορά των οποίων συμβάλλει στη συμπλήρωση του θασιακού τοπωνυμικού θησαυρού.

Σε διαθήκες ή προικοδοτήρια έγγραφα μνημονεύονται πλήθος αντικειμένων καθημερινής χρήσης, οικοσκευής ή ειδών ένδυσης και ρουχισμού, όπως άλλωστε συμβαίνει με τα έγγραφα όλων των ελληνικών περιοχών⁸, ως συμβολή στη μελέτη του παραδοσιακού υλικού πολιτισμού της Θάσου. Από την άποψη αυτή ιδιαίτερη σημασία έχει το έγγραφο αρ. 5, αλλά και τα έγγραφα με αρ. 9, 11 και 12, που αναφέρουν τέτοια αντικείμενα με το όνομά τους, ίσως και με μια σύντομη περιγραφή, αλλά και τα περιεχόμενα της αυλής ενός παραδοσιακού σπιτιού, ακόμη και τα μέρη μιας οικίας της Καλλιράχης, στα τέλη του 19ου αιώνα⁹.

Στο έγγραφο αρ. 2 περιγράφονται οικονομικές συναλλαγές μεταξύ του Χασάν αγά και του Γιάννου, το 1836· ενδιαφέρον παρουσιάζει η χρήση της ονομασίας της Κυριακής από το μουσουλμάνο Χασάν, αλλά και η χρήση της εορτής του αγίου Γεωργίου ως χρονικού οροσήμου (αρ. 13) για την οριοθέτηση οικονομικών συναλλαγών και επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Από την άλλη πλευρά τα έγγραφα μας δίνουν άφθονες πληροφορίες για τους κανόνες δικαίου που ίσχυαν στον παραδοσιακό πολιτισμό της Θάσου, στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα¹⁰, αλλά και για τους θεσμούς που λειτουργούσαν, όπως το Μικτό Εκκλησιαστικό Δικαστήριο υπό την προεδρία του οικείου μητροπολίτη, έναν θεσμό που απασχολεί, τον τελευταίο καιρό, τη σχετική επιστημονική βιβλιογραφία.

Από την άποψη αυτή ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα έγγραφα με αρ. 17

8. Πρβλ. Στ. Ήμελλος, Ζητήματα παραδοσιακού υλικού βίου (ενδεικτικές επισημάνσεις), Αθήνα 1993, σ. 40-64 [= Λαογραφία 35 (1987-89), σ. 104-128], όπου χρησιμοποιούνται πληροφορίες δικαιοπρακτικών εγγράφων.

9. Βλ. σχετικά Σ. Αγγελούδη, «Το παραδοσιακό σπίτι της Θάσου», *Θασιακά* 1 (1984), σ. 21-28. Η ίδια, «Ένα Θασίτικο συμβόλαιο κατασκευής οικοδομήματος του 1903», *Θασιακά* 9 (1994-95), σ. 19-30, όπου συγκρίσιμες πληροφορίες.

10. Πρβλ. Γ. Νάκος, «Μια μορφή κοινοτικής-δικαστικής δικαιοδοσίας στο εθιμικό δίκαιο της Θάσου», *Θασιακά* 7 (1990-91), σ. 65-89, και Αμ. Παππά-Καραπιδάκη, «Ένα παράδειγμα απονομής δικαιοσύνης στη Θάσο κατά το 19ο αι. Ο κώδικας του Πρωτοδικείου της Θάσου του 1896», *Θασιακά* 7 (1990-91), σ. 161-178.

και 18, που αναφέρονται στην κοινότητα της Καλλιράχης, τα προβλήματα και τη λειτουργία της. Συγκεκριμένα συζητούνται, στα έγγραφα αυτά, τα θέματα της διαχείρισης του κοινοτικού δάσους, της πληρωμής των διδασκόντων στα σχολεία και τα εκπαιδευτήρια της κοινότητας και η σταθεροποίηση των τιμών του κρέατος, που αποτελούσε βασικό είδος διατροφής (αρ. 17), δίνονται μάλιστα και ορισμένες λύσεις. Σε θέματα της Μουχταροδημογεροντίας¹¹ αναφέρεται και το έγγραφο με αρ. 18 για την εκκαθάριση των κοινοτικών λογαριασμών, το διορισμό επιτροπών, αγροφυλάκων, δημόσιου κήρυκα (πορτογύρου)¹², γραμματέα και εισπράκτορα, δηλαδή των οργάνων για την εφαρμογή της κοινοτικής πολιτικής και τη σύσταση του θεσμού της κοινότητας, με την αυτοδιοίκηση που αυτός συνεπάγεται. Τέλος η ιδιοκτησία και οι αγοροπωλησίες μεμονομένων δένδρων, που είναι γνωστές και από άλλες θασιακές πηγές¹³, αναφέρονται στα έγγραφά μας (αρ. 7, 19), παρέχοντας μία ακόμη πληροφορία για την καθημερινή ζωή της Θάσου, στα τέλη του 19ου αιώνα.

Τα ίδια τα κείμενα των εγγράφων παρατίθενται στη συνέχεια, αφού μπορούν να χρησιμοποιηθούν από διάφορους επιστημονικούς κλάδους, πέραν της λαογραφίας, υπό το πρίσμα της οποίας σημειώθηκαν τα προηγηθέντα σχόλια. Η δημοσίευση τέτοιου είδους πηγών βοηθά στο σχηματισμό ενός δικτύου δημοσιεύσεων και μελετών, στο οποίο μπορούν να στηριχθούν κατόπιν ευρύτερες συνθετικές προσπάθειες για την εκ νέου συγγραφή της ιστορίας και της λαογραφίας της Θάσου. Αυτή άλλωστε είναι η προοπτική και η οργάνωση των τοπικών σπουδών, στο πλαίσιο των οποίων αναπτύχθηκε και θεμελιώθηκε, πλην των άλλων, και η λαογραφία στον τόπο μας. Μικρή συμβολή στη μεγάλη αυτή προσπάθεια επιχειρήθηκε με όσα προηγήθηκαν.

11. Για τον θεσμό βλ. *Ελ. Κούγκιου*, «Ο θεσμός της αυτοδιοικήσεως στη Θάσο κατά την τουρκοκρατία», *Θασιακά* 7 (1990-91), σ. 45-50 και *Απ. Βακαλόπουλος*, *Ιστορία της Θάσου (1453-1912)*, *Θεσσαλονίκη* 1984, σ. 58.

12. Βλ. σχετικά *Γ. Π. Γκίκας*, *Ντελάληδες. Έρευνα και χρονικό*, Αθήνα 1983, σ. 14-15, με πληροφορίες από ολόκληρο σχεδόν τον ελληνικό πολιτισμικό χώρο.

13. *Γ. Νάκος*, «Το δικαίωμα της χωριστής ιδιοκτησίας επί δένδρων (δενδροκτησία) στη Θάσο επί τουρκοκρατίας», *Θασιακά* 9 (1994-95), σ. 367-377, με νομικές και ιστορικές επισημάνσεις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

1

Με τὸ παρὸν μου γράμμα φανερόνο ἐγὼ ὁ ἀθανάσιος ἡδὸς τοῦ ποτὲ διμήτρη καὶ ἡδὸς τῆς παρόνας ὅτι πούλισα τὸν ἀδελφόν μου γιώργην τὸ ἀμπέλι ἀποῦ ἵναι ἡς τὸ κλήσμα τὸ μερίδιόν του σκάλες διώμηση νούμερο 2: = : διὰ γρόσια 150: νούμερο ἑκατὸν πενήντα καὶ νὰ μὴν ἔχη κανεὶς νὰ του ζητήση τίποτα ὅτι καθὼς ἔλαβα καὶ ἐγὼ τὰ γρόσια καὶ διὰ τουτο δίνω τὸ παρὸν μου διὰ νὰ ἔχοι τὸ κυρως καὶ τὴν ἡσχὴν ἐν παντὴ κοιτιοίω

1834 δικιμβρίου 13

ἀναγνώστης γράφο καὶ μαρτυρῶ

Ἀθανάσιος ἔλαβα καὶ ἔδωσα ἡδὸν τὰ

δακτυλά μου [δακτυλικὸ αποτύπωμα ὡς υπογραφή]

2

Ἐνδοξότατος Χασάν ἀγὰς σούμπασης πρὸς ελόγους σου Γιάννου σε χερετό κὲ σὲ φανερόνο ὅτι διὰ τὰ γρόσια ὁποῦ σὲ ἄφησα νὰ μηράσης λαδίσια ἔμαθα ὅτι ἔχεις ἄλλα γρόσια καὶ μηράζης καὶ τὰ δικὰ μου στέκονται μόνον σὲ περικαλὸ δόσε τα ἰὸν Ἀναστάση τζορμπανζή ἴσως καὶ μὲ τὰ μεράση

Ταῦτα καὶ καλὴν ἀντάμοσιν νὰ δώση ὁ Θεὸς 1836 Σεπτεβρίου 25 ἡμέρα Κιριακή¹⁴.

*Ἐλαβα τὰ γρόσια ἐγὼ ὁ ἀναστάσις τοῦ Χασάν ἀγὰ γρ. 2500.

3

1841 Σεπτεμβρίου 9 Καληράχη

Διὰ τὸ παρόντο(ς) γράμματος δηλώσαμεν οἶμις ὑπογραμμένη Θεόδωρος στογιάννη καὶ Γεόργιος διμιτρίου ὅτι ηγὼ ὁ Θεοδωρος στογιάννης ἐπώλησα τὸν μισὸν λιὸν εἰς τὸ Ἀντριὰ το ἀμπέλι ἀπὸ πάνω διὰ γρόσια 135 ἦτι ἑκατὸν τριάντα πένται καὶ νὰ εἶναι τέλιος ἐξουσιαστής καὶ νοικοκύρης καὶ ηγὼ

14. Γενικότερα, γιὰ τὴν χρῆση χριστιανικῶν συμβόλων ἀπὸ το σύνοικο μουσουλμανικὸ στοιχείο, βλ. Μ. Γ. Varvounis, «A contribution to the study of influences of christian upon moslem customs in popular worship», Journal of Oriental and African Studies 5 (1993), σ. 75-89. Ὁ ἴδιος, «Christian orthodox and moslem popular religions customs: a study of influences and practices», Γρηγόριος ο Παλαμᾶς 78 (1995), σ. 805-814.

ἔλαβα τὰ γρόσια ἀπὸ τὸν τούτον καὶ νὰ μὴν ἔχη νὰ κἀνη τίποτες ἀπὸ τὸν λι-
νὸν μετὰ ἀπὸ τὶς παράδες διὰ τοῦτο δίνω τὸ παρὸν μου εἰς χιρας τοῦ Γεώργιου
χωρὶς νὰ ἔχη νὰ τὸν περάξῃ κοινὴ ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, ἦτι ἀπὸ τὰς
(9 Σεπτεμβρίου) νὰ εἶναι τέλειος νικοκύρης διὰ τοῦτο δίνω τὸ παρὸν μου εἰς
χειρας τοῦ Γεώργιου καὶ εστο καὶ μαρτυροῦν

Κωνσταντῖνος Πολυχρόνι παπακέλος γράφω καὶ μαρτυροῦ.

4

μὲ τὸ παρὸν φανερόνομαι καὶ ὁμολογοῦμαι ἐγὼ ἢ ἀννούδα τοῦ γέρο διαμα-
τάρη ὅτι πῶς ἔδωσα τὸ ἀμπέλι καὶ τῆς ἡλιάς τ' φλούρου καὶ τὴν καλὴν καὶ
δὲν ἔχω μῆτε νὰ κητάξω εἰς τὸ ἀμπέλι τόσω καὶ εἰς τὸ χοράφη καὶ διὰ τὸ
βέβαιον τῆς ἀληθείας ἔδωσα τὸ παρὸν μου εἰς χειρας τὰ κορίτσια νὰ ἔχουν
τὸ κῆρος καὶ τὴν ἡσχὴν ἐν παντὴ κριτηρίου.

1843 [υπογραφές μαρτύρων]

5

[...] ἐπροῦκησα τὴν θηγατέρα μου, τὴν ἀγκλαβήνο

ληνουμέταξου κίτριου ¹⁵	1
λεραντζή	1
πράσηνον ληνομεταξοῦ	1
μπασμάς λεραντζένιος ¹⁶	1
λουλακίσου φουστάνη	1
πουκαμήσα γκαράνκα	3
μισάλλα ¹⁷	10
μισάλλα παγηδουτά	4
μακρημέσαλον	1
προυσκέφα(λα) κεντητά	1
προυσκέφαλα πασμαδένηα	2

15. Για τὴν υφαντική καὶ τὰ εἶδη τῆς στον παραδοσιακὸ πολιτισμὸ τῆς Θάσου βλ.
Ευαγγ. Θωμαΐδου, «Ἡ λαϊκὴ υφαντικὴ (κεντητικὴ) τῆς Θάσου σε σχέση με τὰ υπόλοιπα
νησιά. Προϊστορικές ἐπιβιώσεις», *Θασιακά* 9 (1994-95), σ. 183-188.

16. μπασμάς: βαμβακερὸ ὕφασμα, βλ. Γ. Βαρδαβούλιας, «Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τοῦ
Θεολόγου. Ἐνα σύντομο γλωσσάρι», *Θασιακά* 4 (1987), σ. 83.

17. Γ. Βαρδαβούλιας, ὁ.π., σ. 78: μεγάλη πετσέτα.

προυσκέφαλα παγηδουτά	2
προυσκέφαλου δημητοῦ	1
μαντήλα καθαρή	2
μαντήλα σπουρακένη	1
κουρφομαντήλου	1
ταύλες παγηδουτές	2
ένας γκαράνους κητρηνους	1
τρουβάδες δήμητοι	5
πανούδηα δήο μικρά	2
πανή τρανώ	1
άντηθηρη	1
ένα σεντούκιον	
έναν τέντζηρη	
μήα ταύλα μαλένηα άγγράζη	
ένα δητό μαντήλη κόκηρου	
1847	

6

Ἐν ἔτει 1861 Ἰανουαρίου 15

Εἰς τὸ ὄνομα της ἀγίας Τριάδος, ἀμὴν

Σημίωσης τὸ ὡσα χαρίζη ἡ δροσινὴ τῆ θηγατέρα της ἀγκλαβήραν. Ἐν πρω-
της τον κηπο ὅπου εἶνε πλησίον τοῦ παπανγκέλου καὶ ἓν δένδρον εἰς Λακώ-
ματα καὶ ἓν εἰς Καραβάν τὰ οἶδεν εἰς τὴν ἀσθένιάν μου καὶ ὅπως θελήση νὰ
πάρη ἀπὸ αὐτὰ θέλει λάβοι κατάραν καὶ ὦχοι εὐλογίαν καὶ θέλοι δωσει ἀπο-
λογίαν ἐν ἡμέραν κρίσεως τοῦ δικέου κριτοῦ.

Ἐγὼ ὁ παπαΑναστάσιος πνευματικὸς βεβαιῶ

Παπὰ Κωνσταντῖνος οἰκονόμος μαρτυρῶ

7

Διὰ τοῦ παρόντος μου πολιτηρίον γραμματος δῆλον γήνεται ὡτη πὼς πολισα
ἐγὼ ὁ ἀναγνώστης μαρίνου εἰς τὸν γεώργιον δημητρίου συμπεθερόν μου ἐλεό-
δενδρα 14: ἦτε δεκατέσιρα η ονομασία τους ηνε ης Καζαβιτιανὸν κάμπον
ἀπὸ τὸν κάτω κάμπον εὖς τὴν λόκβαν δὴὰ γρόσια 1500: ἦτε χιλιαπεντακό-
σια κὲ ἀπὸ τὴν σήμερον κε ης το ἐξῆς θέλουν ἐλογίζοντε ἰδικὸν κτίμα ος τε-

λιος νηκοκιρης κε πληρεξούσιος οικουθελός τὰ πούλισα κὲ οὐδὴς ἐκ τον συγ-
κειόν μου νὰ μὴν ἔχι ἐνοχλήση αὐτὸν ἐπιδὴς ἐξ ἀνάγκης μου τὰ πούλισα εἰς
αὐτὸν τὸν γεώργιοι συμπεθερόν μου κὲ διὰ τὸ βέβρον τῆς ἀληθείας ἔδοσα
τὸ παρόν μου εἰς χεῖρας τοῦ ἄνοθεν γεγραμένον ἦγα εχι του κίους και τὴν
ἡσχὴν ἐν πα(ν)τὶ κριτιρίου κατέμπροσθεν τὸν μαρτηρον.

Ἐν ἐτι 1862 Δεκεμβριον : 5

Ἐγὼ ἀναγνώστης μαρίνου ἐπούλισα κι ἐξόφλησα
κὲ ὑπόσχομε τὰ ἄνοθεν

8

Διὰ τοῦ παροντος αποδηκτικοῦ γράμματος δηλοποιῶ ἐγὼ ὁ Γεώργιος δημη-
τριῦν ὅτι εἰς κερὸν ὅπου ἐκάμαμεν τὸ ἀμπέλιον εἰς τὸ Πετρολάκιον ἢ θυγα-
τέρα μου Παγώνα ἦτον υπανδρευμένη και ἐπιδὴ ευρίσκετο ἡδαιτέρος εἰς
τὸν οἶκον τοῦ συζήγου της δεν ἔκαμε οὔτε μικρὰ δούλευσι εἰς τὸ ηρημένον
αμπέλιον τα δε λοιπὰ παιδιοῖά μου κατὰ τὴν δύνάμην τον ἡγονοῖζοντο με τι-
μὴν προθύμως τε και ἀώκνος εως ὅπου ἔγινε το ἀμπέλιον και ὡς ἐκ τούτου
ἢ Παγώνα δεν ἔχει δίκαιον να λάβη μερίδιον ἀπὸ αὐτὸ ἀλλὰ τὸ θέλουν μοιρά-
ση τὰ πέντε μερίδια ἢ σύζηγός μου Ἐγκλάβηνα με τὰ λοιπὰ παιδιοῖά μου δη-
μήτριον, παναγιώτην, κωνσταντῖνον και μαργαρίτην ὅθεν εἰς τὴν περι τοῦτο
ἐνδειξιν δέδωκα τὸ παρόν μου εἰς χεῖρας αὐτῶν και ὑποφένομε

1872 Ἰανουαρίον 9

γεώργιος δημητριῦν ἐπιβεβαιῶ τὰ ἄνοθεν
και ὡς ἀγράμματος ὑποσημαιοῦμε διὰ χηρός
τοῦ γράφαντος παπᾶ Κωνσταντῖνου οἰκονόμου
παπᾶ Κωνσταντῖνος οἰκονόμος ὁ γράφας μαρτηρῶ
Κωνσταντῖνος Δρακοντίου μαρτηρῶ

9

Διὰ τοῦ παρόντος μου ἀποδεικτικοῦ γράμματος δηλοποιῶ ἐγὼ ὁ Γεώργιος
δημητριῦν ὅτι εἰς κερὸν ὅπου ἤθελον συζευχθῆ με τὴν δευτέρα μου γυνὴν Ἐγκ-
κλάβηναν ἐπιδὴ ἤμονν χηρευάμενος ὑπεσχέθη να δώσω εἰς αὐτὴν μερικὰ
κτημάτα ἐκ τον ἰδίων μου κτημάτων διὰ κορτσιάτικα κατὰ τῆς πατρίδος μου
τὰ ἔθυμα διὸ ἐχάρισα εἰς αὐτὴν ἑπτὰ ἐλεόδενδρα τὸν ὁποῖον αἱ τοποθεσίαι
σημαιοῦντε εἰς τὸ ὄπισθεν τοῦ παρόντος γράμματος ὁμοίως ἐχάρισα εἰς αὐ-
τὴν και τὸ μισὸ ὀσπίτιον, μία σκάλα ἀμπέλιον εἰς τὸ κλήσμα και μία σκάλα

κοίπον με δύο ἀμπολάδια ἐμπεριεχόμενα ἐντὸς τοῦ ἡδίου κήπου και ἐν ζο-
νάριον καλαμοτόν. Ἀυτὰ εἶνε τὰ κτίματα ὅπου τῆς ἐχάρισα ἀπὸ τὰ ἰδικά μου
κτίματα. ἀπὸ δὲ τα μελήσοιά μου δικεοῦται νὰ λάβη μελήσοια ηκοσιτέσσαρα
ἀριθ. 24 τὰ ὅποια τα ἤχον λάβη εἰς μερίδιόν της ἀπὸ τοῦ πατρὸς της τὰ με-
λήσοια ὁμῖος καὶ ἐν χάλκωμα ὅπου ἔχω ἀπὸ τοῦ πατρὸς της θέλει τὸ ἐξουσιάζει
καὶ αὐτὸ καθὼς καὶ τὰ ἄνωθεν μελήσοια ἐπιδὴ εἶνε πατρικά της κτίματα.
Ὅθεν τὰ ἄνωτέρω κτήματα ὅπου ἐγὼ ἐξ ἰδίων μου τῆς ἐχάρισα καθὼς καὶ τὰ
διαληφθέντα μελοῖσοια καὶ το χάλκωμα τοῦ πατρὸς της θὰ ἴηαι ὑπὸ τὴν ἐ-
ξουσίαν της καὶ θέλη τα μετέρχεται ὡς θέλη καὶ βούλετε καὶ δὲν ἔχει δίκαιον
νὰ τὴν ἐνοχλήση τις δι' αὐτά, ἀλλὰ θὰ ἴηαι ἀνενόχλητος περὶ αὐτά, διότι ἐγὼ
ἐκεῖνα πὸν τίς ἐχάρισα τὰ ἔδοσα εἰς αὐτὴν μὲ εὐχαρίστησίν μου ὅθεν εἰς τὴν
περὶ τοῦτο ἐνδειξιν ἐγένετο τὸ παρόν μου καὶ ἐνεχειρίσθη εἰς χεῖρας αὐτῆς
διὰ νὰ ἔχη τὸ κύρος διὰ πάντα. 1872 Ἰανουαρίου 1

Ἐγὼ Γεώργιος δημητρίου βεβαιῶ τὰ ἄνωθεν καὶ
ὡς ἀγράμματος ὑποσημαιοῦμαι διὰ χεῖρὸς τοῦ γρά-
φαντος Κωνσταντίνου οἰκονόμου παπᾶ Κωνσταντί-
νος οἰκονόμος ὁ γράφας μαρτυρῶ Κωνσταντίνος
Δρακοντίου μαρτυρῶ

10

διλοποιῶ διὰ τα 252 γρόσια πὸν χρεωστοῦσε ὁ μακαρίτης Γεώργιος δημη-
τρίου τὸν Ἁγαθάγγελον Ἰβυρήτην ὅς ἀνητηρόσοπός του ἔλαβα σήμερον ἀπὸ
τὴν Ἀγγλάβυνα δηὰ τὰ τέσσαρα μηρίδια ὅπου ἔχει ἀπάνο της διλαδὶ τα πε-
δῆα της γρ: 168 ἀριθ. εκατὸν ἐξήντα οκτὸ

τῆ 8 Αυγούστου 1876
Κωνσταντίνος Δρακοντίου

11

Κωσταντίος Ἀρχιερεὺς Μαρωλείας καὶ Θάσον ἐπιβεβαιῶ

Διὰ του παρόντος ἐκκλησιαστικοῦ καὶ βεβαιωτικοῦ γράμματος γείνε-
ται δῆλον διτι ἡ γρηὰ Σαλονηκιὰ γυνὴ τοῦ ποτὲ Παναγιώτου Ἀγοραστοῦ
ἀπὸ τὸ αὐτὸ χωρίον Κοληράχη¹⁸ ἦλθεν μεταξὺ ἡμῶν ταπεινότητα παρόντων

18. Πρβλ. Κ. Μανάφης, «Χωρία, κάτοικοι, μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι τῆς νήσου», Θα-
σιακά 6 (1989), σ. 87 αρ. 5.

καὶ τῶν ἱερέων καὶ προεστῶν τοῦ αὐτοῦ χωρίου καὶ μοῦ ἀνέφερον ὅτι εἶχε θυγατέρα ὀνόματι Φλούρου καὶ ἀποθενώντα ὁ ἄντρας τῆς ἔμειναν τὰ τίποτες εἰς χεῖρας τῆς καὶ ὅτι ὑπάνδρευσε καὶ τὴ Φλούρου καὶ ἔκαμε θυγατέρα ὀνόματι Σαλονηκιά, ἀπόθανε καὶ ἡ Φλούρου καὶ ἔμεινεν ἡ Σαλονηκιά μικρὸν κοριτσούδι ὅθεν ἡ μανίτζα τῆς τὸ ἀνάθρεψε καὶ ἤλθεν εἰς ἡλικίαν καὶ τὸ ὑπάνδρευσε καὶ τοῦ ἔδωσε ἄνδρα τὸν Μαργαρίτην. Νῦν δὲ στοχαζομένη ἡ γρηὰ ὅτι ἐγήρασεν καὶ δὲν ἤμπορῆ ὄχι μόνον τὸ τίποτες τῆς νὰ κοιτάζη ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτὸν τῆς δὲν ἤμπορῆ νὰ ἰδῆ, ἀποφάσισε μὲ καλὴν γνώμην καὶ προαίρεσιν ὅτι τὰ ὅσα τίποτες καὶ ἂν ἔχει νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὴν ἐγγονὴν τῆς Σαλονηκιά καὶ νὰ εἶνε εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς καὶ ὅσο ζεῖ ἡ γρηὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατόν τῆς χωρὶς νὰ ἤθελε κανένας συγγενῆς τῆς ἄλλος ἀδελφῆ τῆς ἢ ἀνεψιά συγχύσουν τὴ Σαλονηκιά ἀλλὰ νὰ εἶνε αὐτὴ τέλειος νοικοκύρης εἰς ὅσα τὰ τίποτες κινητὰ καὶ ἀκίνητα πράγματα ποῦ ἤθελεν εὐρεθοῦν ἦτε καλύβι, αἰλεόδενδρα, κῦπος, ἀμπέλια, χωράφια, χάλκωμα, ταψή, τέντζερη ὡς καὶ ἄλλο εἶνε, ὑπόσχηται ὁμως ἡ Σαλονηκιά ὅπου ἔν ὅσον ζεῖ ἡ μανίτζα τῆς νὰ τὴν ἐπιμελεῖται εἰς τὸ κάθε τι καὶ μετὰ τὸν θάνατόν τῆς νὰ ἀποκορῖνεται καὶ εἰς ὅσα ἤθελεν ἀκολουθήσει διὰ τὴν ψυχὴν τῆς ὅθεν εἰς τὴν πρὸς τοῦτο ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν ἔγινε καὶ τὸ παρὸν γράμμα καὶ ἐδόθη εἰς χεῖρας τῆς ἄνωθεν Σαλονηκιάς καὶ νὰ ἔχη τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἐν παντὶ κριτηρίῳ.

ἄωπζ' Ἀπριλίου κγ'

Ἐγὼ ἡ Σαλονηκιά τῆς Φλούρους ὑπόσχομε τα ἄνωθεν
 Παπὰ Παναγιώτης μάρτυρας
 Παπὰ Κωστα(ν)τῆς μάρτυρας
 Γιαννάκις τοῦ οἰκονόμου μάρτυρας

12

Πωλητήριο ἐγγραφοῦ

Δι' οὗ δηλοῦται ὅτι ἐγὼ ἡ ὑποφαινομένη Αἰκατερίνη Ἀναγνώστου πωλῶ σήμερον εἰς τὸν κύριον Παναγιώτην Γεωργίου ἐνός τοῦ δωματίου τῆς πατρικῆς μου οἰκίας τῆς εἰς τὸ νότιον μέρος μετὰ τοῦ ἀναλογούντος αὐτῇ σωματιατοῦ καὶ μετὰ τὴν ἀναλογοῦσαν αὐτῇ περιοχὴν καὶ τὰ ἐντός αὐτῆς διὰ γρόσια τῆς χιλιάδες, ἀριθ. 3.000, τὰ ὅποια ἔλαβον παρ' αὐτοῦ εἰς μετροητὰ μέχρις ὀβολοῦ. Ὅθεν ἀπὸ σήμερον καὶ εἰς τὸ ἔξῃς θέλει λογίζεται τέλειος ἰδιοκτήτης ὁ ρηθεὶς Παναγιώτης Γεωργίου καὶ δὲν θέλει ἐνοχλήσει αὐτὸν οὐδὲ εἰς ἐπειδὴ οἰκιοθελῶς καὶ ἀπαραιτίως ἐπώλησα. Διὸ εἰς ἔνδειξιν τῆς ἀληθείας δέδωκα τὸ παρὸν εἰς χεῖρας του ἰσχύον ἐν παντὶ δικαστηρίῳ καὶ ὑποφαινομαι

Τῆ 12 8/βροῖου 1887 Καληρράχη

Αίκατερίνη Μπουγιατζή υπόσχομαι τὰ ἄνωθεν καὶ ὡς ἀγράμματη
 μὲ τῆ γραφῆ τῆς χειρὸς τοῦ Κωνσταντίνου Δημητρίου ἐγὼ δὲ βάζω
 τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ +
 Παπὰ Ἀγγελος Μανώλης μάρτυς
 Παπὰ Δημήτρης Χ΄ Παναγιώτης μαρτυρῶ

13

Χρεωστικὴ δι' ἔλαιον τοῦ Μίλου ὁκ. 22.

Ὁ ὑποφαινόμενος Ἰωάννης Κ. Δρακοντίου υπόσχομαι παραδόσει τῇ διαταγῇ τοῦ κυρίου Κώστα Βασιλείου τῷ ἄνω ποσὸν ελαίου τοῦ Μίλου καθαρὸν ὁκ. εἴκοσι δύο, ἀριθ. 22, ἐπὶ προθεσμία τοῦ τελουμένου Ἁγίου Γεωργίου¹⁹ τὸ ἔτος 1897. Ἐναντία περιπτώσει ὑποχρεοῦμαι νὰ πληρῶνω τὸ ἄνω ἔλαιον πρὸς 7, ἐπτὰ, γροῖσια ἐκάστην ὁκ., καὶ εἰς ἔνδειξιν ὑποφαινομαι.

Τῆ 22 8/βρίου 1895 Καληρράχη

Ἰωάννης Κ. Δρακοντίου υπόσχομαι τὰ ἀνωτέρω.

14

Τὸ ἐν Καλλιράχη προσωρινῶς ἐδρεῦον Μ. Ἐκκλησιαστικὸν Δικαστήριον ἀποτελούμενον ἐκ τῶν κ. Ἀργυρίου Χ΄ Ἀργυροπούλου, Ἰωάννου Δρακοντίου, Σ. Ἀλεβρά συνήλθεν τῆ 15 8/βρίου 1903 ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς Ἀ. Παναγιότητος τοῦ Μητροπολίτου Ἀγ. Μαρωνείας κ. Νικολάου, ὅπως δικάσῃ καὶ ἀποφασίσῃ ἐπὶ τῆς ἐξῆς ὑποθέσεως:

Ὁ Θεόδωρος Δημητρίου, ὁ Θεόδωρος Ἀναστασίου καὶ Δημήτριος Γεωργίου κάτοικοι ἐνταῦθα διὰ τῆς ἀπὸ 13 8/βρίου ἐ.ἔ. ἀγωγῆς των ἐκτιθέντες ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ ἀποθανόντος ἐξαδέλφου των Γεωργίου Θωμᾶ, Ἑλένη Κομμινιώτου κατακρατεῖ ἅπασαν τὴν περιουσίαν του, οὐδὲν κληρονομικὸν δικαίωμα ἀναγνωρίζουσα εἰς αὐτούς, ἐξαιτοῦνται νὰ κλητευθῇ αὕτη καὶ ὑποχρεωθῇ νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτοὺς μεθ' ἑαυτῆς νομίμους κληρονόμους τοῦ ἀποθανόντος ἐξαδέλφου των.

Τῆς ἀγωγῆς ταύτης παραπεμφθείσης ἁρμοδίως εἰς τὸ δικαστήριον τοῦτο μετὰ τὴν νόμιμον προδικασίαν παρέστησαν κατὰ τὴν σημερινὴν συνεδρίαν οἱ τε ἐνάγοντες καὶ ἐναγομένη αὐτοπροσώπως οἱ μὲν ἐπαναλαβόντες τὰ ἐν

19. Για τὴ χρήση τῆς εορτῆς τοῦ ἁγίου ὡς ὁρόσημο γεωργικῶν ἐργασιῶν καὶ συμφυσιῶν βλ. Μ. Γ. Βαρβούνης, Λαϊκὴ λατρεία καὶ θρησκευτικὴ συμπεριφορὰ των κατοίκων τῆς Σάμου, Αθήνα 1992, σ.

τῆ ἀγωγῆ των, ἡ δὲ ἀντικρούσασα αὐτοὺς εἰποῦσα ὅτι αὐτὴ καὶ ὁ υἱὸς της Δημήτριος Μαργαρίτου εἶνε οἱ μόνοι νόμιμοι κληρονόμοι τοῦ ἀποθανόντος συζύγου της καὶ καταθεῖσα πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἰσχυρισμῶν της δύο ἐγγραφα ὧν τὸ μὲν εἶνε διαθήκη τοῦ μακαρίτου Γεωργίου Θωμᾶ, τὸ δὲ πιστοποιητικὸν τοῦ ἐν Βατοπεδῖω πνευματικοῦ Βαρθολομαίου ἱερομονάχου²⁰.

Τὸ Δικαστήριον τοίνυν μετὰ τὴν ἀκρόασιν τῶν προφορικῶν ἀντιλαλήσεων τῶν διαδίκων καὶ τὴν ἐπισταμένην ἐξέτασιν τῶν προσαχθέντων ἐγγράφων, ἐπειδὴ ἡ προσαχθεῖσα διαθήκη τοῦ μακαρίτου Γεωργίου Θωμᾶ ἢ ἀπὸ 15 Ἰουνίου 1870 χρονολογουμένη καὶ ὑπὸ τοῦ τότε Μαρωνείας Ἀνθίμου κεκρωμένη τυγχάνει ἔγκυρος καὶ νόμιμος. Ἐπειδὴ διὰ τῆς διαθήκης ταύτης κληρονόμοι τοῦ διαθέτου ὀρίζονται οἱ ἀδελφοὶ του Κωνσταντίνος καὶ οἱ δύο πρόγονοι τοῦ διαθέτου Δημήτριος (καὶ) Ἰωάννης. Ἐπειδὴ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ διαθέτου, ἀποθανόντος τοῦ ἐνὸς τῶν προγόνων του Ἰωάννου ἢ μερὶς τούτου προσαυξάνει κατὰ νόμον τὴν μερίδα τῶν λοιπῶν δύο συγκληρονόμων του. Ἐπειδὴ μετὰ τὸν θάνατον τούτου ὁ μακαρίτης Γεώργιος Θωμᾶς ὠμολόγησεν ἐνώπιον σεβαστοῦ καὶ ἀξιοπίστου προσώπου, ὡς ἐκ τοῦ προσαχθέντος ἐτέρου πιστοποιητικοῦ ἐγγράφου ἐξάγεται, ὅτι μετὰ τὸν θάνατόν του μόνον κληρονόμον ἀπάσης τῆς περιουσίας του καθιστᾷ τὸν πρόγονόν του Δημήτριον Μαργαρίτου.

Ἐπειδὴ κατὰ ταῦτα ἡ ἀγωγή τῶν ἐναγόντων τυγχάνει ἀβάσιμος καὶ ἐναντία τοῦ νόμου. Ἐπειδὴ τὰ δικαστικὰ τέλη ἐπιβαρύνουσι τὸν ἠττώμενον τῶν διαδίκων

Διὰ ταῦτα

δικάζον κατ' ἀντιμωλίαν καὶ ἀποφαινόμενον παμψηφεί, ἀπορρίπτει τὴν ἀγωγήν τῶν ἐναγόντων, ἀναγνωρίζει τὴν εἰρημένην διαθήκην τὴν ἀπὸ 15 Ἰουνίου 1870 χρονολογουμένην ἔγκυρον καὶ ἐπιτάσσει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν διατάξεων αὐτῆς. Ἀναγνωρίζει τῷ υἱῷ τῆς ἐναγομένης Δημητρίῳ τὸ δικαίωμα τῆς ἐν διαθήκῃ κληρονομίας καὶ αὐτῇ τῇ ἐναγομένη τὸ δικαίωμα τῆς νομίμου μερίδος.

Ἀποκλείει τοὺς ἐνάγοντας παντὸς κληρονομικοῦ δικαιώματος ἐπὶ τῆς περιουσίας τοῦ ἀποθανόντος Γεωργίου Θωμᾶ καὶ ἐπιτίθησιν αὐτοῖς τὰ δικαστικὰ τέλη, ἀνιόντα εἰς γρ. ἑκατὸν (100) προκαταβαλλόμενα ὑπὸ τοῦ ἐπισπεύδοντος.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη

Ὁ Πρόεδρος

† ὁ Μαρωνείας Νικόλαος

Ὁ Γραμματεὺς

Δαν. Παπαδόπουλος

20. Για τις σχέσεις του νησιού με την αγιορείτικη μονή Βατοπεδίου βλ. Δημ. Στρατής, ὁ.π., σ. 71-77, με αρχαιακὸ υλικό.

15

Οἱ ὑπογεγραμμένοι Μαρίνος Σωτηρίου καὶ Ἑλένη Σωτηρίου νόμιμοι σύζυγοι Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι καὶ κάτοικοι Καλλιθέρας θέλοντες νὰ προλάβωσι πᾶσαν φιλονικίαν περὶ τῆς διανομῆς τῆς περιουσίας μας μετὰ τὸν θάνατόν μας ἀπεφασίσαμεν νὰ συντάξωμεν τὴν παροῦσαν διαθήκην. Δι' ὃ προσκαλέσαμενοι σήμερον τὴν 18ην 8/βρίου 1903 τοὺς ἐξῆς πέντε μάρτυρας κ.κ. Ἀργύρο. Χ'' Ἀργυρόπουλον, Παν. Α. Χατζῆ, Κων. Μ. Θωμαΐδην, Ἀργύριον Σ. Ἀλετράν καὶ Ἰωάννην Κ. Δρακοντίου ἅπαντας γνωστοὺς ἡμῖν καὶ ἀσχέτους συγγενείας πρὸς ἡμᾶς κατοίκους ἐνταῦθα Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους καὶ ὑπηκόους ὀθωμανοὺς, δηλοῦμεν ἐνώπιον αὐτῶν τὴν ἐξῆς τελευταίαν θέλησίν μας καθ' ἣν κληρονόμον τῆς περιουσίας ἡμῶν κινήτης τε καὶ ἀκινήτου καθιστῶμεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον, μετὰ τὸν θάνατον δηλαδή τοῦ ἐνὸς ἐξ ἡμῶν κληρονόμος ἀπάσης τῆς περιουσίας μας θὰ εἶναι ὁ ἕτερος ἐπιζῶν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον ἀμφοτέρων τῆς μὲν ἡμισείας περιουσίας κληρονόμος θὰ εἶναι ὁ Σωτήριος Δ. Σωτηρίου, ἀνεψιὸς ἐπ' ἀδελφῶ τοῦ Μαρίνου Σωτηρίου, τῆς δὲ ἐτέρας ἡμισείας κληρονόμος θὰ εἶναι ἡ Σωτηρία Λασκαρίνας, μικρὰ ἀνεψιὰ τῆς Ἑλένης Μ. Σωτηρίου. Εἰ δὲ τυχὸν ἀποθάνει κανεὶς τῶν ἄνω ρηθέντων κληρονόμων μας, κληρονόμος θὰ εἶναι οἱ γονεῖς τοῦ ἀποθανόντος.

Ἡ παροῦσα διαθήκη ἡμῶν ἀναγνωσθεῖσα εὐκρινῶς εἰς ἐπήκοον ἡμῶν καὶ τῶν εἰρημένων μαρτύρων ἐνεκρίθη ὑφ' ἡμῶν ἀμφοτέρων καὶ ὑπεγράφη ὑφ' ἡμῶν ἀρμοδίως καὶ ὑπὸ τῶν διαληφθέντων μαρτύρων.

Ἐν Καλλιθέρῃ τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1903

Οἱ Μάρτυρες

Οἱ Διαθέται

Μαρίνος Σωτηρίου ὡς ἀγράμματος ὑπογράφομαι διὰ χειρὸς Παπᾶ Ἐμμανουὴλ ἐγὼ δὲ σταυροποιῶ †

Ἑλένη Μαρίνου Σωτηρίου ὡς ἀγράμματος ὑπογράφομαι διὰ χειρὸς Παναγιώτου Α. Χ'' Παναγιώτου ἐγὼ δὲ σταυροποιῶ †

16

Ὁμολογὸν διὰ λίρας ὀθωμανικὰς 4

Ὁ ὑποφαινόμενος ὀφείλω μετρηθεῖσαι τὰς ἄνω λίρας ὀθωμανικὰς τέσσαρας, ἀριθ. 4, τῇ 26 Ὀκτωβρίου 1903 τῇ διαταγῇ τοῦ κ. Κωνσταντίνου Βασιλείου, δι' ἄλλας τόσας εἰς μετρητὰ ἔλαβον παρὰ τοῦ ἰδίου διὰ τῆς δευτέρας μου ταύτης χρεωστικῆς, δι' ὃ καὶ εἰς ἐνδειξιν τῆς ἀληθείας ὑποφαίνομαι

Κ. Θωμαΐδης ὑποφαίνομαι

17

Συνελθόντες σήμερον εις έκτακτον γενικὴν συνεδρίασιν οἱ ἐκ τῶν προκρίτων ὑποφαινόμενοι ἐν ἧ̄ συνεζητήθησαν τὰ κατωτέρω τρία ζητήματα:

Αον Τί δέον γενέσθαι περὶ τοῦ δάσους ἀπεριορίστως ξυλευόμενον²¹, ἐνῶ δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὰς κυριωτέρας ἀνάγκας τῆς κοινότητος ἡμῶν.

Βον Ὅποιον μέτρον ληφθήσεται πρὸς ἐξεύρεσιν πόρων μὴ ἐπαρκούντων τῶν ὑπαρχόντων πρὸς πληρωμὴν τοῦ διδάσκοντος ἐν τοῖς σχολείοις προσωπικοῦ²².

Γον Ὅποιον ἐπίσης μέτρον ληφθήσεται ἵνα μὴ συμβαίνει ἢ ἀλλεπάλληλος ὑπερτίμησις καὶ ὑποτίμησις τοῦ καταναλισκομένου κρέατος.

Συνκείμεως ὅθεν ὠρίμου γενομένης ἀπεφασίσθη ὅπως ἀπαγορευθῆ εἰς πάντα εἴτε κάτοικον εἴτε ξένον νὰ ξυλεύεται ξυλείαν πρὸς ἐμπορίαν ἐξερχομένην ἢ καταναλωμένην ἐνταῦθα, ληφθέντων ὑπ' ὄψιν τῆς καταπληκτικῆς ἀξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς κοινότητος ἡμῶν ὡς καὶ τοῦ στενοῦ χώρου τῶν συνόρων μὴ ἐπαρκούντος τοῦ δάσους εἰς παραγωγὴν διὰ τοὺς κατοίκους οἰκοδομησίμου καὶ καυσίμου ὕλης. Ἀκολούθως δὲ ἀπεφασίσθη ὅπως καλυφθῆ ἢ ἀνεπάρκεια τῶν πόρων πρὸς τακτικὴν πληρωμὴν τοῦ προσωπικοῦ τῶν σχολείων μας, ἀνατεθῆ ἢ εἰς τὴν πρότινον ἐκλεχθεῖσαν ἐπιτροπὴν ἢ κατὰταξις ἐνὸς μικροῦ ποσοῦ ἢ εἰς ἔλαιον ἢ εἰς χρῆμα ἀναλόγως εἰς ἕκαστον μαθητὴν τόπου εἰσιτηρίου, ὑποχρεωμένης τῆς Ἐφορείας διὰ τὴν εἴσπραξιν.

Καὶ πληρώσωσιν οἱ κτίζοντες ἐν Σκάλα νέας οἰκοδομὰς πρὸς τὸ γενικὸν ταμεῖον ἐν γρόσιον δι' ἕκαστον τετραγωνικὸν μέτρον ὑπολογιζομένων εἰς τὸν χώρον τῆς οἰκοδομῆς καὶ τῆς κατοικίσεως διὰ περιφράγματος, συνάμα δὲ ὑποχρεωθῶσιν ἵνα καὶ οἱ προωκοδομήσαντες πληρώσωσιν ἀναλόγως ἐκτὸς τῶν οἰκοδομῶν τοῦ Χ'' Παναγιώτου, Βαγγέλη Ἀγγελάκη καὶ Μεντζικῶφ καὶ Α. Προέδρου μετὰ τὴν ὑπογραφήν τοῦ παρόντος πρακτικοῦ πρὸς τοὺς δυστροποῦντες δὲ ἢ καὶ τελείως ἀρνούμενους ἐφαρμόζεται ὅ,τι καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς ὀφειλέτας πρὸς τὸ Γενικὸν Ταμεῖον.

Ἐπίσης θεωρηθὲν ὡς ζήτημα σπουδαῖον διὰ προσπόρισιν τῶν κατοίκων κρέατος μὲ τὰς ἀλλεπαλλήλους ὑπερτιμήσεις ἐκεῖ ἐξ ἀσυνειδήτων κρεοπωλῶν,

21. Βλ. σχετικὰ Στ. Κεκριδῆς, «Μεταλλευτικὲς ἐργασίαι καὶ υλοτομία στὴ Θάσο κατὰ τὸν 18ο αἰῶνα», *Θασιακά* 7 (1990-91), σ. 107-114 καὶ Απ. Βακαλόπουλος, *Ιστορία... ὁ.π.*, σ. 250. Πρβλ. Ν. Ἐλευθεριάδης, «Τὰ δάση τῆς Θάσου», *Θασιακά* 8 (1992-93), σ. 210-231, με σχετικὲς πληροφορίες.

22. ΓΙΑ ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ Βλ. Κ. Τσιάτας, «Ἡ ἰδρυση τῶν σχολείων τοῦ Θεολόγου στα χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας», *Θασιακά* 2 (1985), σ. 67-69 καὶ ὁ ἴδιος, «Τὸ κτίσμα ποῦ ἐστέγαζε τὴν Ἑλληνικὴν Σχολὴν Θεολόγου», *Θασιακά* 4 (1987), σ. 143-152, με ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες.

παρεχομένους κακής ποιότητας κρέατος άπεφασίσθη όπως ή Μουχταροδημογεροντία φροντίση νά συμφωνήση μετά κρεοπωλών έν μειοδοσία ίνα διαρκώς παρέχει κρέας τοίς κατοίκοις εις τιμήν καλήν και εις ποιότητα όμοίως καλήν μέχρι 14 Φεβρουαρίου επί τῷ όρω νά παρέχη και πίστωσιν και νά ύποχρεούται εις τόν κεφαλικόν φόρον ό κρεοπώλης.

18

Συνωδά γενικῆς συνεδριάσεως κατά τήν όγδόην ένεστῶτος μηνός καθ' ήν κατανοηθείσης τῆς ανάγκης ίνα έκλεχθῆ αντιπροσωπεία έξ ατόμων εύπολήπτων πρός διευθέτησιν παντός ζητήματος άφορώντος τήν κοινότητα ήμῶν και καθ' ήν δι' ειδικού πρακτικοῦ, ώς φαίνεται αντιγεγραμμένον άντικρυ, έξελέγημεν οι ύποφαινόμενοι ώς μέλη τῆς ειρημένης αντιπροσωπείας αναγνωρίσαντες δέ και παραδεχθέντες τὸ άνατεθέν ήμῖν καθήκον συνήλθομεν σήμερον τῆ προσκλήσει τῆς Μουχταροδημογεροντίας όπως θέσωμεν τὰς βάσεις πρός έξακολούθησιν τῶν καθηκόντων ήμῶν.

Έν πρώτοις όπως τῆ έγκρίσει άπάντων τῶν μελῶν άπεφασίσθη ίνα θεωρεΐται άπαρτία ότε εύρίσκονται εις πλέον τοῦ ήμίσεως τῆς τε Ἀντιπροσωπείας και Μουχταροδημογεροντίας²³ και καταχωρουμένης τῆς ήμερησίας διατάξεως έν εκάστη συνεδριάσει συζητοῦντες τὰ θεωρούμενα ώς συζητητέα ζητήματα περι ὧν άποφαινόμενοι θέλει άποφασίζεσθαι παμψηφεί, ή κατά πλειοψηφίαν έν ανάγκη.

Άκολούθως θεωρηθείσης τῆς συνεδριάσεως ώς άπαρτία προϋτάθη όπως καταχωρηθῶσι έν τῆ ήμερησίᾳ διατάξει αι έξῆς προτάσεις:

Αον περι εκκαθαρίσεως εκκρεμῶν κοινοτικῶν λογαριασμῶν και περι μέτρων αὔστηρῶν πρός ειςπραξιν τῶν καθυστερουμένων πρός τὰ διάφορα ταμεία τῆς κοινότητος χρηματικῶν ποσῶν.

Βον περι διορισμοῦ επιτροπῆς συνεργασθησομένης άμέσως σὺν τῆ Μουχταροδημογεροντίᾳ πρός διανυκτέρευσιν και δικαίαν διανομήν τῶν τακτικῶν και εκτάκτων έξόδων κατά χανέν ώς και τοιοῦτον άφορώντων τὰς ένός εκάστου περιουσίας.

Γον περι διορισμοῦ άγροφυλάκων καταλλήλων ώς και δημοσίον κήρυκος (πορτογύρου).

23. Για τους κοινοτικούς αυτούς θεσμούς βλ. Ελ. Κούκου, ό.π., σ. 49-50. Α. Ε. Βακαλοπούλος, Thasos. Son histoire son administration de 1453 à 1912, Paris 1953 (έκδ. École Française d'Athènes, Études Thasiennes II), σ. 103 κ.εξ. Ο ίδιος, Ιστορία... ό.π., σ. 176-178, με αναφορά στις πηγές.

Δον περί διορισμοῦ γραμματέως ἐν τε τῇ Μουχταροδημογεροντία καὶ Ἀντιπροσωπείᾳ.

Εἶον περί διορισμοῦ εἰσπράκτορος τῶν ἀναλογούντων εἰς ἕκαστον ὑποχρεώσεων ἢ περί ἐξευρέσεως ἐτέρου μέσου καταλληλοτέρου ὑπέχοντος τὴν εὐθύνην πρὸς τὴν διαχείρισιν τῶν εἰσπρακτομένων.

Θεωρηθέντων ἐπαρκῶν τῶν ἄνω προτάσεων πρὸς συζήτησιν ἐν τῇ σημερινῇ συνεδριάσει προέβημεν κατὰ σειρὰν εἰς τὴν συζήτησιν αὐτῶν καὶ ἐξαντληθείσης τῆς συζητήσεως ἀπεφασίσθη παμψηφεί ὡς ἐξῆς: Ὡς ὑπάρχουσα ἀπόφασις ἐν προγενεστέρᾳ συνεδριάσει τῇ προεδρίᾳ τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιότητος τοῦ Μητροπολίτου ἡμῶν ἵνα ἡ Μουχταροδημογεροντία σὺν τῇ Ἐφορείᾳ ἐξακολουθήσωσι τὴν εἰσπραξίν τῶν καθυστερομένων καὶ ἐξέλεξι τῶν ἐκκερεμῶν λογαριασμῶν καὶ τακτοποίησιν αὐτῶν. Ἀναθέτει καὶ αὐθις αὐταῖς ὅπως δραστηρίως ἐξακολουθήσωσι τὸ ἀνατεθὲν αὐταῖς καθήκον ἐπιμελούμενοι ὅπως μὴ παραταθῶσιν αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν.

Διορίζεται ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κ. Ἰ. Δρακοντιάδου καὶ Γ. Ἀλετρᾶ ἐπὶ μετρία ἀμοιβῇ ἵνα μετὰ Μουχταροδημογεροντίας κατατάξωσι χροεῦντες ἕνα ἕκαστον ἀγνωρισμένον χανὲν ἐν εἰδικῷ ἠριθμημένῳ καταστίχῳ τὴν ἀναλογοῦσαν αὐτῶν ὑποχρέωσιν ἐκ τῶν γενικῶν ἐξόδων ὡς καὶ τὴν ἐπὶ τῶν περιουσιῶν καὶ εἰλικρινῇ διανομήν.

Ἀνατίθεται τῇ Μουχταροδημογεροντία ἵνα διορίσῃ καταλλήλους ἀγοροφύλακας μὲ ὀρισμένον ἐτήσιον μισθὸν ἐπὶ συμβολαίων ἐνῶ καταδειχθήσονται τὰ καθήκοντα καὶ αἱ εὐθύναι αὐτοῦ, καθὼς καὶ πορτόγγυρον. Ὁ διορισμὸς γραμματέως καίτοι ἐθεωρήθη ἀναγκαῖος ἀνεβλήθη ὅμως διὰ τὴν προσεχῆ Κυριακὴν ἵνα ἐν τῷ μεταξὺ ἐξευρεθῇ κατάλληλος ὡς τοιοῦτος.

Ὁ τρόπος τῆς εἰσπράξεως τοῦ δευτερίου διὰ κοτσάμβαση²⁴ μὴ θεωρηθεὶς κατάλληλος ὡς ἐκ τῶν ἐπερχομένων συγχύσεων μεταξὺ μουχτάρη καὶ τούτου, ἐνεκρίθη ἵνα ὁ ἴδιος μουχτάρης ἐπιδιώξῃ τὰς εἰσπράξεις ὑπ' εὐθύνην του τόσον δι' αὐτὰς ὅσον καὶ διὰ τὰς δαπάνας καὶ ἐν γένει δι' ὅλην τὴν διαχείρισιν τῶν τε εἰσπρακτομένων καὶ δαπανηθησομένων, ὑποχρεωμένου εἰς τριήμερον διατροφὴν τοῦ Ἀρχιερέως, εἰς τὴν γραφικὴν ὕλην καὶ διάφορα πρόχειρα ἔξοδα πρὸς ἀμοιβὴν του δὲ ἐψηφίσθη μισθὸς ἀπὸ δώδεκα λίρας, ὑποχρεωμένου ὅπως ἐν τῇ λήξει τοῦ ἔτους ἐνώπιον τῆς Ἀντιπροσωπείας παραδίδῃ ἀκριβῆ λογαριασμόν.

Τῇ 12 Μαΐου 1911 ἐν Καληράχῃ

Ἡ Μουχταροδημογεροντία

Ἰ. Παπαθεοδώρου

Ἡ Ἀντιπροσωπεία

Ἀργ. Χ'' Ἀργυρόπουλος

24. Πρβλ. Ελ. Κούκου, ὁ.π., σ. 50.

Ἰωάν. Μυτιληνοῦ
 Ἰωάν. Μυτιληνοῦ
 Ἀποστόλης Τάκη
 Κων. Β. Ἰατροῦ

Γεωργ. Ἀλετράς
 Παν. Α. Χ΄ Παναγιώτου
 Ἰ. Θεοδορίδης
 Ἰ. Κ. Δρακοντίου
 Β. Κ. Βασιλειάδης
 Παναγ. Π. Δημητρίου
 Κων. Δημητρούδης
 Δημ. Ἀλετράς

19

Πωλητήριον

Διὰ τοῦ παρόντος πωλητηρίου δηλὸν γίνεται ὅτι ὁ ὑποφανόμενος κ. Χρηστος Κωνσταντίνου Πλαστώτης κάτοικος Καλλιρράχης πωλῶ σήμερον εἰς τὸν κ. Θεόδωρον Ἰ. Καλαμίδα οἰκιοθελῶς καὶ ἀπαρβαίως ἐν ἐλαιόδενδρον καὶ δύο (2) ἐμβολάδια καὶ εἰς Ἀγίαν Μαρίνην²⁵ ὁμοῦ δυτικῶς τοῦ χωραφίου Παναγιώτη Καρῶ ἀπέναντι ἀξίας δέκα καὶ ἕξι δραχμῶν (16) ἅτινας ἔλαβον παρ' αὐτοῦ εἰς μετροητά. Ἐγὼ δὲ δίδω εἰς χεῖρας του τὸ παρὸν ἵνα χρησιμεύσῃ ὅπου δεῖ καὶ εἰς ἔνδειξιν.

Ἐν Καλλιρράχῃ τῇ 6 Αὐγούστου 1913

Χρηστος Κωνσταντίνου βεβεῶ

Μάρτυρες

Ἀλέξιος Οἰκονόμου

Ἰ. Θεοδορίδης

20

Ἀπόδειξη

Δι' ἧς δηλῶ ὅτι σήμερον ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου Θεοδώρου Ἰ. Καλαμίδα τετρακοσίας δραχ. (ἀριθ. 400) ἀπέναντι χρέους τοῦ κυρίου Κωνσταντίνου Μαυρονδῆ ἐκ γροσίων χιλίων ἑξακοσίων πενήκοντα ἕξ εἰς δύο χρεωστικά καὶ ὡς ἀπὸ τὸ βιβλίον τῶν φωνισμάτων καὶ ἐξοφλῶ μέχρι σήμερον μὴ ἔχων οὐδεμίαν ἄλλην ἀπαίτησιν παρὰ τῶν κληρονόμων δι' ὃ καὶ εἰς ἔνδειξιν ὑποφαινόμεαι

Τῇ 30 Μαρτίου 1918, Καλλιρράχῃ

Παναγ. Ἀ. Χ΄ Παναγιώτου

25. Για τα ξωκλήσια του νησιού βλ. Ν. Μιχαλόπουλος, «Γα εζωκκλήσια της Θάσου ἐκφραση του θρησκευτικοῦ συναισθήματος των κατοίκων», *Θασιακά* 9 (1994-95), σ. 323-345, με πολύ και σημαντικό σχετικό υλικό.